

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІАКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій
Кафедра української, іноземних мов та перекладу

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«Основи когнітивної лінгвістики»
на 2021-2022 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс 2 семестр
Освітня програма/спеціалізація	035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
Спеціальність	035 Філологія
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Ступінь вищої освіти	магістр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Сухачова Наталія Сергіївна
к.філол. н.

доцент кафедри української, іноземних мов та перекладу

Контактний телефон	+38-095-63-33-897
Електронна адреса	sukhachova2014@gmail.com
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна http://www.im.puet.edu.ua/ он-лайн: електронною поштою, пн-пт з 10.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	https://el.puet.edu.ua/

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Ознайомлення студентів з теоретико-методологічними засадами когнітивної лінгвістики як одного з найактуальніших напрямів сучасного мовознавства.
Тривалість	5 кредити ЄКТС/150 годин (лекції – 20 год., практичні заняття – 40 год., самостійна робота – 90 год.).
Форми та методи навчання	Лекції, практичні заняття в аудиторії, самостійна робота поза розкладом.
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; доповіді з рефератами та їх обговорення; тестування; поточна модульна робота Підсумковий контроль: 2 семестр – залік (ПМК)..
Базові знання	Наявність знань, одержаних у базових теоретичних курсах з лінгвістичних дисциплін.
Мова викладання	Англійська/українська.

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
• застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній філологічній галузі (ПРН-3); • аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрямки і школи в лінгвістиці (ПРН-7); • характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної	• здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-03); • здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК-06); • здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-7); • здатність проведення досліджень на належному рівні. (ЗК-11); • здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах (СК-1); • здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки (СК-3);

спеціалізації (ПРН-9); • здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних (ПРН-11); • обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу (ПРН-15).	• здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів (СК-4); • здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень (СК-7).

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ І МІСЦЕ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ НАУК		
Тема 1. Історія розвитку когнітивної лінгвістики.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування	Підготувати доповіді на теми: «Виникнення когнітивної лінгвістики та її місце в системі гуманітарних наук», «Функціональна структура мовної свідомості та пам'яті».
Тема 2. Предмет когнітивної лінгвістики та її основні поняття і терміни. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування	Підготувати доповіді на теми: «Напрями досліджень когнітивної науки в Україні», «Зарубіжні школи когнітивної лінгвістики».
Тема 3. Концептосфера. Картини світу.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; поточна модульна робота.	Підготувати доповіді на теми: «Свідомість, види свідомості та менталітет», «Різниця між мовною та концептуальною картинами світу», «Наукова картина світу».
Модуль 2. КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ЯК НАПРЯМ МОВОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ		
Тема 4. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики, його відмінності від поняття та значення.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування	Підготувати доповіді на теми: «Структура концепту (образ, інформаційний зміст, інтерпретаційне поле), «Типологія концептів», «Концепт – слово, концепт – значення».
Тема 5. Концептуалізація. Категорії, диференційні та класифікаційні ознаки концептів.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування	Підготувати доповіді на теми: «Національна специфіка концептів», «Номінативна щільність концепту», «Рекурентність концепту».
Тема 6. Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування	Підготувати доповіді на теми: «Методи опису значень і концептів (лексикографічне та психологічне значення; концепт)», «Побудова номінативного поля концепту», «Моделювання концепту».
Тема 7. Фреймова семантика. Поняття фрейму.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; тестування	Підготувати доповіді на теми: «Фреймова семантика Ч. Філлмора», «Теорія доменів Р. Ленекера», «Типи фреймів».
Тема 8. Методика моделювання концептуальних мереж (С. А. Жаботинська).	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; поточна модульна робота.	Підготувати доповідь на тему: «Наукова школа когнітивної лінгвістики С. А. Жаботинської».

Інформаційні джерела

Основні

1. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: Введение в когнитивную лингвистику [Курс лекций]. Изд. 4-е, стер. Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2014. 236 с.
2. Жаботинская С. А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции). *Cognition, communication, discourse. International On-line journal – Когниция, коммуникация, дискурс. Международный электронный сборник научных трудов. Харьковский национальный университет имени В. Каразина.* 2013. № 6. С. 47 – 76.
3. Жаботинська С. А. (2019). Семантика лінгвальних мереж у навчальному комбінаторному тезаурусі. *Studia Philologica. Філологічні студії.* 2019. Вип. 13. С. 17-27.
4. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. : Гносиз, 2004. 390 с.
5. Краснобаева-Чорна Ж. В. Сучасна концептологія: концепт життя в українській фраземіці. Монографія. Донецьк : ДонНУ, 2009. 201 с.
6. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології) : монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2006. 328 с.
7. Карасик И. А. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. : Гносиз, 2004. 390 с.
8. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 196с.
9. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие. 2-е изд. Минск : Тетра Системс, 2005. 256 с.
10. Минский М. Фрейм для представления знаний. М. : Педагогика, 1988. 205 с.
11. Полюжин М. М. Концепты як співвідносні зі значенням слова поняття. *Культура народів Причорномор'я.* 2002. № 32. С. 109 – 115.
12. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. М. : АСТ : Восток – Запад, 2007. 314 с.

Додаткові

1. Попова З. Д. Введение в когнитивную лингвистику. Кемерово : Кузбассвузиздат, 2005. 220 с.
2. Приходько А. М. Концепты і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. *Запоріжжя,* 2008. 332 с.
3. Степанов Ю. С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации. М. : Языки славянских культур, 2007. 248 с.
4. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики.* Воронеж : Воронежский гос. ун-т, 2001. С. 58 – 67.
5. Філмор Ч. Фреймы и семантика понимания. Новое в зарубежной лингвистике : когнитивные аспекты языка : сб. ст / сост., ред., вступ. ст. В. В. Петрова, В. Г. Герасимова. М. : Прогресс, 1988. Вып. XXIII. С. 52 – 92.
6. Croft W. *Cognitive Linguistics.* Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 356 p.
7. Fillmore Ch. *Frames and the Semantics of Understanding.* *Quaderni di Semantica.* 1985. Vol. 6. P. 222 – 254.
8. Jackendoff R. *What is concept? Frames, Fields, and the Contrasts.* *New essays in Semantics find Lexical Organization.* Hillsdale, 1992. P. 204 – 306.
9. Lakoff G. *Metaphors We Live by.* Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
10. Langacker R. W. *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1 : Theoretical prerequisites.* Stanford, 1987. 516 p.
11. Minsky M. *Frame-system Theory.* *Thinking: Readings in Cognitive Science.* Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 1977. P. 355 – 376.

Довідкові

1. Ахманова О. С *Словарь лингвистических терминов.* М. : Советская энциклопедия, 1969. 608 с.
2. *Краткий словарь когнитивных терминов под общей ред. Е. С. Кубряковой.* М. : Моск. гос. ун-т, 1996. 245 с.
3. *Лингвистический энциклопедический словарь.* [под ред. В. И. Ярцева]. М. : Большая российская энциклопедия, 2002. 507 с.

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

- Політика щодо термінів виконання та перекладання: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перекладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

- Політика зарахування результатів неформальної освіти: <http://puet.edu.ua/uk/publiczna-informaciya>

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-3): відвідування занять (6 балів); захист домашнього завдання (6 балів); обговорення матеріалу занять (6 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (8 балів); тестування (6 бали); поточна модульна робота (10 балів)	50
Модуль 1 (теми 4-8): відвідування занять (8 балів); захист домашнього завдання (4 балів); обговорення матеріалу занять (4 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (8 балів); тестування (8 бали); поточна модульна робота (10 балів)	50
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни